

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГІДНОЇ ПРАЦІ ТА ПРОДУКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ НА ТЛІ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Прогонюк Л. Ю.

ВСТУП

На початку XXI ст. особливе значення надається забезпеченню сталого розвитку людства – розвитку, який відповідає потребам сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Концепцію сталого розвитку можна тлумачити по-різному, але в її основі лежить підхід, який намагається збалансувати різні, часто конкуруючі потреби з усвідомленням екологічних, соціальних та економічних обмежень, з якими стикається суспільство. Ця концепція, яка сформувалася в процесі поєднання трьох основних підходів – економічного, соціального та екологічного, передбачає вжиття заходів, спрямованих на оптимальне використання обмежених ресурсів і застосування екологічних – природо-, енерго-, матеріалозберігаючих технологій, збереження стабільності соціальних і культурних систем, забезпечення цілісності біологічних і фізичних природних систем. Цілі сталого розвитку (ЦСР) – це ключові напрями розвитку країн, ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку, які фактично продовжили Цілі розвитку тисячоліття¹. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: порядок денний сталого розвитку на період до 2030 року», прийнята 25 вересня 2015 року², оголосила план дій, спрямований на виведення світу на нову траєкторію прогресу. Цілі розвитку розраховані на період з 2015 по 2030 рік і включають 17 глобальних цілей, які містять 169 завдань. Вони охоплюють широкий спектр відповідей на виклики, які залишаються актуальними в епоху глобалізації: в силу нашого дослідження вважаємо зупинитися на реалізації восьмої цілі у забезпеченні гідної праці, продуктивної зайнятості в умовах сьогодення. Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку.

¹ Millennium Development Goals / UNDP. URL: https://www.undp.org/content/undp/en/home/sdoverview/mdg_goals.html.

² Transforming Our World: the 2030 Agenda For Sustainable Development (A/Res/ 70/1) / United Nations. 2015. September 25. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.

З метою окреслення стратегічних рамок розвитку країни на період до 2030 року за принципом «Не залишити осторонь» було забезпечено інклюзивний процес адаптації Центральної стратегії розвитку. Кожна глобальна ціль розглядалася з урахуванням національної специфіки. Відбулася низка загальнонаціональних та регіональних консультацій, результатом яких стало визначення національних ЦСР як основи для інтеграції зусиль, спрямованих на забезпечення економічного зростання, соціальної справедливості та раціонального природокористування³. Пропрацювавши низку наукової літератури, зрозуміли, що вітчизняні науковці приділяли увагу різноманітним аспектами сталого розвитку, але щодо реалізації стратегічної цілі забезпечення гідної праці, продуктивної зайнятості на жаль, ми не знайшли. Виділимо декілька праць, в різних контекстах досліджуваного питання. Так, докторка економічних наук Цимбалюк С. О. виділяла відповідні індикатори та стандарти оцінювання політики оплати праці у контексті реалізації принципів гідної праці на різних рівнях⁴. Не менш цікавим є монографічне дослідження Колот А. М. та Герасименко О. О. з філософським баченням моделі праці та зайнятості, яка відповідає умовам першої половини ХХІ століття, періоду коронакризи та її наслідків⁵. Для визначення ефективного механізму скорочення дефіциту гідної праці Теліченко О. В. наголошував на формуванні Концепції гідної праці у зв'язку з адаптацією українського трудового законодавства до стандартів ЄС⁶. Однак, не применшуючи інші наукові здобутки, вважаємо необхідним дослідити питання забезпечення гідної праці та продуктивної зайнятості в контексті реалізації стратегічних цілей сталого розвитку в Україні з внесенням відповідних пропозицій.

1. Забезпечення цілей сталого розвитку в Україні крізь призму умов війни

Ще два роки тому не можливо уявити, що країна, яка знаходиться в центрі Європи буде піддана страшному військовому бомбардуванню зі сторони сусідської держави. Ті події, які зараз відбуваються в Україні у

³ Цілі сталого розвитку та Україна: Національна доповідь 2017 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>

⁴ Цимбалюк С. О. Індикатори оцінювання політики оплати праці у контексті реалізації принципів гідної праці. *Економіка та держава*. № 4, 2018. С. 12.

⁵ Колот А. М., Герасименко О. О. Праця ХХІ: філософія змін, виклики, вектори розвитку : монографія. Київ : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2021, С. 2.

⁶ Теліченко О. В. Концепція гідної праці: виклики воєнного часу. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*. Ви. 36, 2022. С. 123.

довгостроковій перспективі мають викликати на геополітичному та макроекономічному рівнях тривогу за Східну та Центральну частини Європи. На різномасштабних зборах, симпозіумах, конференціях при прийнятті рішень політиками, управлінцями, бізнесменами та іншими особами слід пам'ятати, що це не просто війна на відділеній території, це величезна гуманітарна криза. Наслідки цієї війни стосуються не лише виключно території України, вони виходять далеко за межі Східної Європи та стосуються майже всіх аспектів сталого розвитку. Перш за все, під загрозою опиняться продовольча безпека, світова енергетична безпека, глобальна екосистема, яка опікується «зеленою економікою», водними ресурсами, міжнародні відносини та співробітництво у досягненні Цілей сталого розвитку (далі ЦСР).

Тому беззаперечним фактом в умовах війни віднайти той важіль, який скоординує взаємодії для досягнення поставлених ЦСР. Багатосторонність процесів забезпечення ЦСР є основою міжнародного співробітництва і має бути частиною вирішення всіх інших питань. Це ще раз підтверджує надзвичайну актуальність питання забезпечення цілей сталого розвитку, а особливо в умовах війни робить важливим питання переосмислення процесів ЦСР.

Україна ще з 2015 року розпочала свою роботу щодо досягнення ЦСР, і в першу чергу це була робота над адаптацією цілей сталого розвитку саме для України, в більшій мірі вона була спрямована на адаптацію глобальних проблем враховуючи специфіку розвитку нашої країни, регіональних та національних аспектів.

Для визначення концептуальних основ досягнення наша країна запропонувала декілька вимірів реалізації всіх 17 цілей, а саме: економічний, соціальний, екологічний та адміністративний⁷ (рис. 1.1.).

Слід відмітити, що орієнтовно такі концептуальні засади процесів забезпечення цілей сталого розвитку були встановлені в Україні на момент їх початку. Так, і запуск цих процесів відбувся в той час коли Російська Федерація уже здійснила анексію АР Криму, частину Луганської та Донецької областей. Вже з 2014 року вона створила загрозу безпеці, миру та співробітництву не тільки Європі, а й у всьому світі. Але з лютого 2022 року країна-агресор вчинила катастрофічні руйнування нових територій. Активні бойові дії призвели до людських жертв, руйнувань житлових комплексів, історичних будівель, пам'яток архітектури, порушення логістичних ланцюгів, що спричинило

⁷ Дерун Т. М., Кочерга О. П. Цілі сталого розвитку в системі стратегічного планування розвитку територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 4.

величезних економічних затрат, створення зовнішніх і внутрішніх міграційних потоків, погіршення рівня життя.

Рис. 1.1. Напрями реалізації цілей сталого розвитку України

Рисунок побудований автором на основі джерела 7

Руйнівні наслідки від російської агресії стали критичними майже для всіх внутрішньо економічних показників не тільки європейського рівня, а й глобального масштабу. Тобто, питання забезпечення ЦСР у контексті глобальних процесів, спричинених війною в Україні на поточному етапі, починаючи з лютого 2022 року, є ключовим питанням і для досягнення глобальних ЦСР. Вирішення проблем, пов'язаних із довготривалою військовою агресією, шляхом міжнародно-правового врегулювання, санкційного тиску, відновлення суверенітету та територіальної цілісності України в міжнародно визнаних її кордони станом на 24 серпня 1991 р., врегулювання міграційних процесів, реінтеграція тимчасово окупованих територій мають стати вагомим внеском у досягнення глобальних ЦСР. За словами представників Програми розвитку ООН (ПРООН), «ключем до успішного досягнення цілей протягом десятиліття може бути лише послідовна реалізація та моніторинг політики, орієнтованої на ЦСР, і бюджетування ЦСР. Наша мета – досягти ЦСР шляхом наближення рівня життя людей до середньоєвропейського рівня, від цього залежить добробут як усієї країни в цілому, так і кожної родини, кожної людини, кожної дитини»⁸.

Щодо зміни самих концептуальних ідей сталого розвитку як основа суспільного зростання у 21 столітті у зв'язку з вторгненням в Україну, то пандемія COVID-19 вже відкинула на кілька років назад розвиток добробуту населення, прогрес з подоланням бідності. Наразі, війна, яку розпочала РФ, лише підтвердила побоювання міжнародної спільноти до виникнення більш глобальної продовольчої кризи. Піддається ризику і енергетична безпека, що пов'язана з поставкою газу та нафти. Спроба ядерного та енергетичного шантажу з боку держави-агресора підтверджує необхідність зменшити залежність від імпорту палива чи інших видів носіїв, що є природними копалинами. В цьому напрямку лише відповідальна енергетична політика має вирішальне значення для системи глобальної економіки.

Щоб продемонструвати, що багатосторонність і співпраця для досягнення ЦСР є цінністю, яку варто захищати, лідери країн повинні виконувати обіцянки та зобов'язання, взяті тією чи іншою країною, і впроваджувати заходи для реформування політики в реальні результати, які сформуують більш справедливий, більш стійкий до загроз світ. Як показали події 2022 року, низька ефективність санкційної політики, ситуація, коли, відповідно до норм міжнародного права, добросовісні

⁸ Undp (2022) Цілі сталого розвитку – невід'ємна частина Плану відновлення України. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/tsili-staloho-rozvytku-nevidyemna-chasty-na-planu-vidnovlennya-ukrayiny>

учасники взаємодії стають заручниками процедур, а недобросовісні сторони здатні маніпулювати ідеями співпраці тощо, лише об'єднавшись і довівши, що ми виходимо за межі наших суперечностей, ми матимемо шанс покласти край цій кризі та запобігти іншим.

Підводячи підсумок, підкреслимо, що, незважаючи на всі труднощі, Україна на державному рівні підтверджує свою відданість і послідовність у виробленні зобов'язань щодо досягнення ЦСР. Наша держава офіційно оголосила, що, незважаючи на війну, яка триває, Україна планує провести Добровільний національний огляд прогресу в досягненні цілей сталого розвитку у 2023 році. Це підтверджує орієнтацію на євроатлантичний та європейський розвиток, а також стратегічні наміри України включити ЦСР як органічну частину та стрижень у план післявоєнного розвитку країни.

2. Концептуальні засади вимірювання гідності праці в контексті цілей сталого розвитку

Кожна з Цілей сталого розвитку включає конкретні завдання, реалізація яких вимірюється за відповідними показниками та індикаторами. У статті ми пропрацюємо лише ту, яка стосується гідної праці в Україні. Ще два роки тому Генеральний секретар Міжнародної конфедерації профспілок Шерон Барроу звернулася до держав-учасниць політичного форуму високого рівня ООН із закликом приділити першочергову увагу восьмій Цілі сталого розвитку, тобто пріоритетному зобов'язанню урядів забезпечити гідну роботу, стійке економічне зростання та повну і продуктивну зайнятість для всіх до 2030 року. За її оцінкою, саме восьма ціль є ефективною відповіддю на пандемію COVID-19 і здатна забезпечити стійкість, необхідну для подолання криз, з якими зіткнувся світ. І хоча Україна є серед країн, до яких звертається пані Барроу, наше розуміння восьмої цілі дещо відрізняється від загальноприйнятого.

Попередньо ми зазначали про Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development), в якій визначено 17 цілей сталого розвитку, у тому числі ціль 8 «Сприяння прогресивним, інклюзивним і стійкому економічному зростанню, повна і продуктивна зайнятість і гідна робота для всіх». В ній були сформульовані наступні завдання⁹ (рис. 1.2.).

⁹ 8 Ціль сталого розвитку для України. URL: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2017/10/8.-Gidna-robota-ta-ekonominyj-rozvytok.pdf>

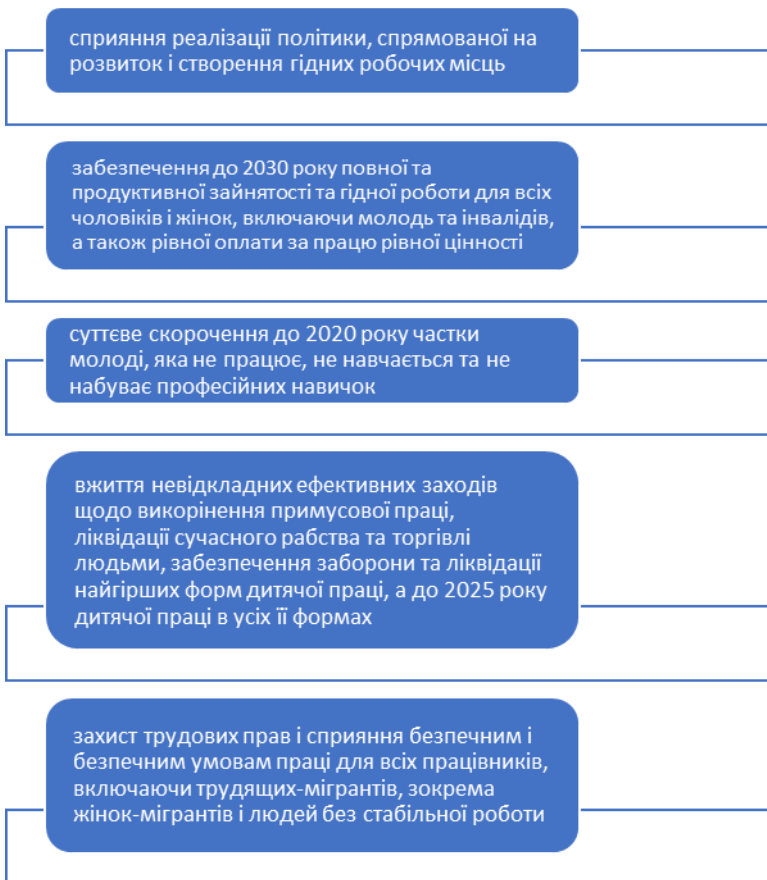

Рис. 1.2. Завдання реалізації 8 Цілі сталого розвитку

Гідна праця, концептуалізована в документах МОП, стала стратегічною метою та головним напрямком політики зайнятості на всіх рівнях. Вперше концепція гідної праці була сформульована в доповіді Генерального директора МОП Хуана Сомавія на Міжнародній конференції праці в 1999 році. Гідна праця – це широке поняття, яке включає можливість для жінок і чоловіків отримати відповідні професійні знання, гідна і продуктивна праця в умовах свободи, рівності, соціальної захищеності та людської гідності.

У дослідженнях Міжнародної організації праці (МОП) представлено п'ять основних показників гідної праці: можливість отримати роботу; працювати в умовах свободи та гідності праці; продуктивна праця; рівність у праці; безпека на роботі. Водночас у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» (2017), яка адаптувала глобальні цілі сталого розвитку з урахуванням пріоритетів нашої країни, показники для моніторингу цілі «Гідна праця та економічне зростання» охоплюють лише два показники: можливість отримати роботу та забезпеченість на виробництві. Це не дає можливості отримувати якісну та вичерпну інформацію про ситуацію із забезпеченням гідної праці в Україні. При цьому лише один із п'яти національних індикаторів гідної праці (частка молоді, яка не працює, не навчається та не набуває професійних навичок, у загальній кількості людей віком 15–24 роки) є подібним до відповідного глобального показника.

Хоча у сучасному українському законодавстві принципи гідної праці, визначені МОП, представлені досить комплексно. Основними законодавчими актами з цих питань є Конституція України, Кодекс законів про працю України та Господарський кодекс України. Крім того, норми та принципи концепції гідної праці МОП містяться в двадцяти інших законах України, що регулюють відносини у сфері праці та соціальної політики.

Крім того, в Україні реалізується «Програма гідної праці 2020–2024 Україна». Її розробили на основі результат-орієнтованого підходу, прийнятого МОП як підставу для планування технічного співробітництва. Програма окреслює середньостроковий план, який спрямовує роботу МОП в Україні відповідно до пріоритетів і завдань, розроблених за участю та погоджених з урядами, профспілками та роботодавцями. Програма гідної праці для України є результатом тристоронніх консультацій щодо підтримки МОП в Україні на 2020–2024 роки¹⁰.

Програма на 2020–2024 роки передбачає три пріоритети з 9 кінцевими результатами, а саме: реформування Національної та територіальних соціально-економічних рад як ефективних майданчиків для діалогу; сильні соціальні партнери; покращення колективних переговорів на галузевому рівні; сучасні та ефективні послуги служби зайнятості; зменшення невідповідності кваліфікації потребам ринку праці серед молоді; вдосконалені підприємницькі навички; покращення відповідності міжнародному трудовому законодавству та правоохоронним механізмам щодо безпеки та гігієни праці та переходу до

¹⁰ Програма гідної праці 2020–2024 в Україні Електронний ресурс. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-02/wcms_768827.pdf

формальної економіки; покращений захист, рівень і рівність оплати праці; покращення охоплення та сталості соціального захисту; подолання насильства та домагань на робочому місці.

Необхідно констатувати, що в рамках реалізації чинної Програми гідної праці в Україні є позитивні зрушення, насамперед у сферах удосконалення колективних переговорів, соціального діалогу, управління трудовою міграцією, зміцнення інститутів інспекції праці та зайнятості, послуг та запобігання дискримінації у сфері праці.

Разом з тим, слід відмітити, що загальнодержавна Програма гідної праці на 2020–2024 роки серед основних проблем у сфері праці визначає зростання участі у неформальному секторі економіки. За даними Державної служби статистики України, у 2019 – I півріччі 2020 року в Україні неофіційно було зайнято близько 20 % зайнятих осіб. Така ситуація негативно впливає на продуктивність праці, низький рівень який виділяє Україну серед європейських країн, знижує стимули для інвестицій у людський капітал та обмежує податкові можливості, необхідні для якісного державного управління.

Пандемія COVID-19 має непропорційно негативний вплив на неформальних працівників, тому посилення заходів щодо поступового зниження рівня неформальної зайнятості є життєво важливим. Водночас національний показник (рівень зайнятості населення віком 20–64 роки), на відміну від загальносвітового (частка неформальної зайнятості в загальній зайнятості у розрізі секторів та статті особи), не дозволяє оцінити ситуацію щодо поширення зайнятості в неформальному секторі та неформальної зайнятості у формальному секторі економіки.

Перший добровільний національний огляд прогресу на шляху до ЦСР підкреслює, що Україні терміново необхідно перейти до інноваційної моделі, яка надає пріоритет кваліфікованій, добре оплачуваній робочій силі, оскільки зайнятість із гідною оплатою праці зменшує як абсолютну, так і відносну бідність і зменшує нерівність. Ці завдання стають ще більш актуальними в умовах пандемії COVID-19, коли, за офіційними статистичними даними, рівень бідності в Україні лише за перше півріччя 2022 року зріс на 15 % і до кінця 2023 року сягне 55 %. Заробітна плата в Україні значно відстає від європейського рівня: середньомісячна зарплата в країнах ЄС більш ніж у чотири рази перевищує відповідний національний показник. МОП вважає низьким рівень заробітної плати, якщо він не досягає двох третин середньої погодинної оплати праці. За результатами огляду індикаторів гідної праці, розробленого на основі інструментарію МОП та рекомендованого для національного моніторингу в Україні, показник «частка працівників із рівнем заробітної плати нижче 2/3 медіанного погодинного заробітку» визначено як основний, джерело даних – Державна

служба статистики України, дані є, але офіційно не опубліковані. Можливо, тому відповідне завдання та показник не відображені у восьмому завданні.

Концепція гідної праці спрямована в першу чергу на бідних і найменш захищених верств населення. Саме слово «гідний» означає, що працівники повинні мати прийнятну або належну працю та умови праці. Тому дуже важливо, щоб показники гідної праці базувалися не на усереднених цифрах, а на фактичному розподілі та відображали становище найбільш знедолених і неконкурентоспроможних людей.

3. Проблемні аспекти забезпечення продуктивності зайнятості

Продуктивна зайнятість населення є частиною концепції гідної праці, як найважливішого чинника зменшення бідності. Продуктивна зайнятість традиційно пов'язана зі створенням конкретного товару чи послуги. Продуктивний працівник – це той, хто створює суспільно корисний продукт із додатковою вартістю. Чим вища продуктивна діяльність працівника, тим вищий його суспільно корисний результат, від якого безпосередньо залежить як його індивідуальне, так і суспільне благополуччя¹¹.

Початок повномасштабної війни вніс значні зміни у функціонування вітчизняної економіки та ринку праці. Руйнування об'єктів господарювання, бойові дії на значній території держави, пошкодження інфраструктури призвели до повної або часткової зупинки підприємств, виникнення проблем в організації роботи та матеріально-технічного забезпечення, падіння споживчого попиту, відбуваються величезні втрати робочих місць і доходів населення.

На ринку праці суттєвих змін зазнав пріоритет вакансій. Найбільше пропозицій роботи пропонують у торгівлі. Це пов'язано з тим, що відкривається значна кількість магазинів з продуктами харчування та товарами першої необхідності. Змінилася і «географія» вакансій. З початком війни багато людей втратили домівку та роботу, що змусило їх переїхати в інші міста, більш віддалені від бойових дій, вони повинні були стати внутрішньо переміщеними особами. Тому найбільший тягар відчули на собі західні регіони держави. Компанії також переїжджають у цей регіон, щоб вести бізнес у безпечних умовах

У зв'язку зі складною ситуацією, що склалася у сфері зайнятості України та значним відтоком працездатного населення з ринку праці, в

¹¹ Ільч Л. М. Продуктивна зайнятість як передумова подолання бідності серед працюючого населення. *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2015. № 1 (9). С. 100.

тому числі до лав Збройних Сил України, сил територіальної оборони, волонтерських організацій, виникає необхідність в раціональному використанні робочої сили, намагатися забезпечити сприятливий рівень їх адаптації до суттєвих змін на ринку праці.

Так, на нашу думку можна виділити кілька обставин, які сьогодні суттєво впливають на продуктивну зайнятість населення. По-перше, посилення напруги на ринку праці внаслідок бойових дій, звуження сфери зайнятості, скорочення якісних робочих місць та поглиблення галузевих та освітньо-професійних диспропорцій на ринку праці внаслідок руйнування виробничих ланцюгів, погіршення умов для підприємництва, втрати значної частки потенціалу базових галузей та аграрного сектору. По-друге, продуктивна зайнятість населення значною мірою залежить від раціональної роботи органів виконавчої влади всіх рівнів щодо розробки та вдосконалення активної державної політики, яка передбачає реалізацію програм зайнятості, здатних вирішити проблеми бідності шляхом забезпечення високопродуктивних робочих місць, підвищення рівня зайнятості населення, доходи громадян від трудової діяльності, підвищення рівня соціального захисту населення тощо. По-третє, продуктивна зайнятість населення залежить від ефективної роботи служб зайнятості, яка полягає у працевлаштуванні безробітних, стимулюванні підприємницької діяльності, професійному навчанні громадян на конкретне замовлення роботодавців. По-четверте, від соціальної відповідальності роботодавців залежить продуктивна зайнятість населення. Будь-який роботодавець повинен проводити активну внутрішню та зовнішню політику соціального захисту своїх працівників та їх сімей, надавати соціальні пакети, забезпечувати працівникам законну заробітну плату та гідні умови праці. По-п'яте, продуктивна зайнятість населення залежить від самих працівників та їхньої трудової діяльності, бажання і прагнення виконувати роботу якісно, в повному обсязі та в обумовлені терміни, а також від націленості на постійне самовдосконалення та підвищення кваліфікації.

На ситуацію на ринку праці країни в умовах воєнного стану також негативно впливає погіршення співпраці з окремими торговими партнерами, що призвело до часткового виходу України з відповідних зовнішніх ринків; погіршення інвестиційної привабливості країни, що призвело до негативних тенденцій у сфері інвестиційних потоків; зниження попиту на внутрішньому ринку внаслідок погіршення

виробничих процесів і платоспроможності суспільства¹². За даними Національного банку України, рівень безробіття в країні внаслідок повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації досяг 35 %¹³. У перші місяці війни українці втратили майже третину роботи. Проте наприкінці 2022 року ситуація значно покращилася: експерти Міжнародної організації праці оцінили рівень безробіття в Україні на кінець 2022 року в 15,5 %.

В науковій літературі запропоновано виділити декілька можливих стратегій які слід запровадити в найближчі роки, щоб покращити ринок праці на тлі відбудови країни¹⁴:

1. Інвестиції в людський капітал на майбутнє через надання компенсаційної освіти для студентів, які втратили роки навчання та перепідготовки людей, які втратили роботу, але яким ще далеко до пенсії.

2. Краще використання наявного людського капіталу, збільшення участі жінок у робочій силі та вирішення проблеми безробіття серед внутрішньо переміщеної молоді.

3. Стабільний захист найуразливіших верств населення (втратили роботу, ветерани, малозахищені та літні працівники).

4. Сприяння поверненню ідей, якщо не людей: залучити до реконструкції людський капітал, який емігрував за кордон і не планує повертатися.

ВИСНОВКИ

На жаль, війна триває і спонукає виникненню негативних наслідків – зростання безробіття, гендерної нерівності, зловживанню з боку роботодавців, втратою та пошкодженням інфраструктури, все це значно впливає на послаблення ринку праці і результативності в досягненні цілей сталого розвитку гідної праці та продуктивної зайнятості.

Залишилося менше семи років до закінчення Порядку денного ООН зі сталого розвитку у 2030 році – часу, протягом якого Україна має пройти шлях до створення гідних умов праці та зайнятості для всіх. Міністерство економіки України вважає невідкладними порушені

¹² Серьогіна Н. О. (2022). Вплив військових дій на продуктивну зайнятість в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Т. 33 (72). № 6. С. 37.

¹³ Мантур-Чубата О. С., Ваганова Л. В. (2022). Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*. № 2 (85). С. 84.

¹⁴ Відбудова України: принципи та політика / за ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. СЕPR, 2022. С. 332.

питання щодо внесення змін та доповнень до переліку завдань та показників цілі 8 «Гідна праця та економічне зростання» Національних цілей сталого розвитку на період до 2030 року, а також запровадження відповідних змін до розпорядження Кабінету Міністрів України «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» № 686 від 21 серпня 2019 р.

Необхідно провести експертне обговорення із залученням компетентних органів, науковців, соціальних партнерів та організацій громадянського суспільства щодо внесення змін та доповнень до переліку завдань та індикаторів гідної праці, визначення та уточнення їх цільових орієнтацій до 2030. На нашу думку, до національних завдань та індикаторів Цілі 8 у сфері гідної праці необхідно внести такі зміни:

- сформулювати завдання 8.3 як «скорочення неформальної зайнятості» та визначити показник 8.3.1 як «частка неформально зайнятого населення віком 15–70 років, %»;

- у завданні 8.5 щодо сприяння забезпеченню надійних і безпечних умов праці всіх працівників абсолютні показники 8.5.1 та 8.5.2 замінити відносними показниками – «коефіцієнт виробничого травматизму зі смертельним наслідком, на 100 тис. працюючих» та «рівень виробничого травматизму з несмертельним наслідком», на 100 тис. працюючих»;

Доповнити ціль 8 таким завданням та індикатором у сфері гідної праці:

Завдання «Створення умов для гідної оплати праці», показник «частка працівників з рівнем заробітної плати нижче 2/3 медіанного рівня погодинного заробітку, %».

Ми виокремили низку негативних факторів чи проблем у цій сфері, які потребують якнайшвидшого вирішення. Разом з тим, нами виділено найважливіші напрямки стабілізації ситуації на ринку праці та продуктивної зайнятості, які покликані активізувати економічний розвиток країни та покращити соціально-побутові умови життя суспільства. Такі рекомендації потрібно розробляти зараз і негайно впроваджувати.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано Цілі сталого розвитку, як ключові напрями розвитку країн, ухвалені на Саміті ООН зі сталого розвитку, які фактично продовжили Цілі розвитку тисячоліття. Стратегія європейської інтеграції доступна в усіх сферах суспільного та державного життя. Європейські інтеграційні процеси здійснюються й у сфері праці. Основні з них орієнтирами для досягнення європейських стандартів у зазначеній сфері є співробітництво у сфері зайнятості, соціальної

політики та рівних можливостей, створення умов для гідної праці. Тому зосереджено проблематику дослідження саме на 8 Цілі сталого розвитку «Гідна праця та економічне зростання», розкриваючи конкретні її завдання за відповідними показниками та індикаторами. Зупинились на проблематиці аспекту продуктивної зайнятості населення, як частини концепції гідної праці і найважливішого чинника зменшення бідності. Внесли пропозиції до корегування національних завдань та індикаторів 8 Цілі у сфері гідної праці крізь призму воєнних дій.

Література

1. Millennium Development Goals / UNDP. URL: https://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/mdg_goals.html.
2. Transforming Our World: the 2030 Agenda For Sustainable Development (A/Res/ 70/1) / United Nations. 2015. September 25. URL: <https://sustainabledevelopment.un>.
3. Цілі сталого розвитку та Україна: Національна доповідь 2017 року <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf> <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>for%content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20 web.pdf.
4. Цимбалюк С. О. Індикатори оцінювання політики оплати праці у контексті реалізації принципів гідної праці. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 12–16.
5. Колот А. М., Герасименко О. О. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку [Електронний ресурс]: монографія. Київ : КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2021, 487 с.
6. Теліченко О. В. Концепція гідної праці: виклики воєнного часу. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*, Випуск № 36, 2022. С. 123–129. <https://doi.org/10.34142/23121661.2022.36.14>
7. Дерун Т. М., Кочерга О. П. Цілі сталого розвитку в системі стратегічного планування розвитку територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 4. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2052> (дата звернення: 28.11.2023). DOI: 10.32702/2307-2156-2021.4.34
8. Undp (2022) Цілі сталого розвитку – невід’ємна частина Плану відновлення України <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/tsilistaloho-rozvytku-nevidyemna-chastyyna-planu-vidnovlennya-ukrainy>
9. 8 Ціль сталого розвитку для України [Електронний ресурс]. URL: <https://www.sd4ua.org/wp-content/uploads/2017/10/8.-Gidna-robota-ta-ekonominyj-rozvytok.pdf>.

10. Програма гідної праці 2020–2024 в Україні [Електронний ресурс]. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2021-02/wcms_768827.pdf.

11. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації [Електронний ресурс]. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPISPISHULINA-2.pdf>.

12. Серьогіна Н. О. (2022). Вплив військових дій на продуктивну зайнятість в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Т. 33 (72). № 6. С. 36–40. DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.6/06>

13. Мантур-Чубата О. С., Ваганова Л. В. (2022). Ринок праці України в умовах воєнного стану. *Економіка і регіон*. № 2 (85). С. 81–87. DOI: 10.26906/EiR.2022.2 (85).2636

14. Відбудова України: принципи та політика / за ред. Ю. Городніченка, І. Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро. CEPR, 2022. 508 с

Information about the author:

Prohoniuk Liudmyla Yuryivna,

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Public Management
and Administration and International Economy
Mykolayiv National Agrarian University
9, Heorhii Honhadze str., Mykolayiv, 54008, Ukraine